

Verkiezingsprogramma
Tweede-Kamer
verkiezingen 2010

Iedereen telt mee

De kracht van Nederland

PvdA

Iedereen telt mee

De kracht van Nederland

PvdA verkiezingsprogramma 2010

Inhoudsopgave

Colofon

Samenstelling programmacommissie:

Hans Kamps (voorzitter), Job Cohen,
Lilianne Ploumen, Wouter Bos, Mariëtte Hamer,
Sharon Dijksma, Jeroen Dijsselbloem,
Monika Sie Dhian Ho.

Ondersteuning: Sander Schaap, Kirsten Boer,
Michael Juffermans, Pieter Paul Slikker,
Lianne Raap, Hayte de Jong.

Eindredactie: Tino Wallaart

© 2010 Partij van de Arbeid

Vormgeving: Studio Pollmann, Amsterdam

Druk: StyleMathôt

1 Unieke tijden, nieuwe kansen	5
1.1 Unieke tijden: de uitdagingen	5
1.2 De Rode Draad: iedereen telt mee	11
1.3 Nieuwe Kansen: de hervormingen	15
2 Onze keuzes	21
2.1 Emancipatie, onderwijs en cultuur	21
2.2 Werk en inkomen	30
2.3 Ondernemerschap	40
2.4 Een duurzame toekomst	43
2.5 Zorg	49
2.6 Samen leven in buurt of wijk	55
2.7 Wonen	64
2.8 Burger en Bestuur	67
2.9 Nederland in een betere wereld	73
Bijlage: Financiële onderbouwing	83

2. Onze keuzes

2.1 Emancipatie, onderwijs en cultuur

2.1.1 De visie

De PvdA is de partij van de emancipatie. Onderwijs en cultuur zijn daarbij onmisbaar. Niet alleen voor de ontplooiing van betrokkenen maar uiteindelijk voor de hele samenleving.

Iedereen moet een gelijke kans krijgen om zijn of haar eigen talenten maximaal te ontwikkelen. Iedereen telt mee, naar aanleg en vermogen, van kansarm tot kansrijk. Daarom leggen wij onszelf een ambitieuze doelstelling op. Wij wijzen bezuinigingen in het onderwijs af, we moeten juist investeren in onderwijs. We vinden wel dat er kritisch gekeken moet worden naar de wijze waarop het geld in het onderwijs besteed wordt.

Ons onderwijs moet tot de top-5 van de wereld behoren. Deze ambitie bereiken we niet door van bovenaf opgelegde grote systeemveranderingen, over de hoofden van de docenten, leerlingen en ouders heen. De overheid gaat over het 'wat', maar de scholen en docenten gaan over het 'hoe'. Zo garandeert de overheid een gedegen ontwikkeling van basisvaardigheden als rekenen en taal en dat examens en diploma's ook echt wat voorstellen. Maar hoe die prestaties het beste te behalen zijn, is aan de scholen en hun leerkrachten. Zij moeten zoveel mogelijk uitgaan van de belangen en mogelijkheden van leerlingen en studenten. De kwaliteit van ons onderwijs moet op vele fronten omhoog. Vaak betekent dit dat kinderen, scholieren en studenten eenvoudigweg langer les moeten krijgen. De top 5 willen bereiken vergt extra investeringen van overheid, bedrijfsleven en particulieren in onderwijs en een 'leven lang leren'.

2.1.2 De prioriteiten

De PvdA kiest voor de volgende prioriteiten:

1. Beter onderwijs over de hele linie

De overheid ziet toe op de deugdelijkheid van ons onderwijs, zo staat het in de Grondwet. Die kerntaak staat sinds een paar jaar weer voorop. Scholen zijn er in de eerste plaats weer om kinderen taal, rekenen en kennis van de wereld en de eigen leefomgeving bij te brengen. Vooral kennis van de leefomgeving en de geschiedenis zijn middelen om vervreemding tegen te gaan en om de identificatie met de eigen omgeving te bevorderen. Daarnaast is de school ook een plek waar kinderen belangrijke (sociale) vaardigheden ontwikkelen die onmisbaar zijn in hun latere deelname in de maatschappij.

Dat moet doorlopen tot aan het hoger onderwijs. De vastgestelde referentieniveaus voor taal en rekenen zetten de standaard waarnaar scholen en docenten streven. Scholen moeten veel meer de ambitie uitspreken om het best denkbare onderwijs te geven. Docenten moeten de ruimte krijgen om hun kennis en vaardigheden met bezieling over te dragen. De inspectie moet de kwaliteit van scholen beoordelen op basis van de objectieve toegevoegde waarde van scholen. Zwakke scholen nemen we actief op sleeptouw. Als het dan nog niet lukt, moet een zeer zwakke school onherroepelijk dicht. We verscherpen de exameneisen in het middelbaar onderwijs en stellen de betrouwbaarheid van diploma's zeker. De vrijheid van onderwijs (artikel 23) mag nooit worden uitgelegd als een recht op het geven van slecht of discriminatoir onderwijs. Deze vrijheid vraagt in de eerste plaats van schoolbesturen dat zij verantwoording afleggen over de onderwijsprestaties en hun bestuurlijk handelen.

Vanuit de aanhoudende zorg voor het onderwijs grijpt de overheid in als de kwaliteit van scholen achteruit gaat. We belemmeren schoolbesturen die zeer zwakke scholen beheren actief als zij nieuwe scholen willen stichten. Geldstromen hoeven niet altijd via besturen te lopen, maar mogen ook rechtstreeks naar vestigingen. Voor goed onderwijs zijn lerarenopleidingen van een hoog niveau nodig. Daarom stellen we daaraan strenge in- en uitstroomeisen. Scholen streven ernaar te werken met leraren afkomstig van deze volwaardige lerarenopleidingen. Lesgeven is een vak en dat erkennen wij.

Het scholingsfonds voor leraren is een groot succes. Het Actieplan Leraren voeren we doortastend en onverkort uit; de salarisontwikkeling van leraren moet gekoppeld blijven aan de salarissen in de markt. Met een Actieplan Leraren 2.0 stimuleren we de bij- en nascholing van docenten verder. Nieuwe docenten verdienen goede begeleiding op hun school. De menselijke maat in het onderwijs krijgt veel aandacht. Een fusietoets moet de neiging tot verdere schaalvergroting temperen. De beleidsvrijheid van afzonderlijke scholen wordt vergroot, zodat er op lokaal niveau met hen over beleid en resultaten gesproken kan worden. Daarmee wordt ook de invloed van ouders vergroot.

2. Meer en betere voor- en vroegschoolse educatie, opvang, brede buurtscholen

Het is onverteerbaar dat kinderen met een onoverbrugbare achterstand aan de basisschool beginnen. Daarom moeten we taal- en ontwikkelingsachterstanden bij kinderen zo vroeg mogelijk signaleren en verhelpen. We streven ernaar om van de voor- en vroegschoolse educatie een standaardvoorziening te maken voor kinderen vanaf tweeënhalf jaar. Ouders zijn mede verantwoordelijk voor de ontwikkeling van hun kind in het onderwijs. Zij worden geacht te participeren, zowel bij de voorschoolse educatie als in het basisonderwijs. De school/voorschool spant zich in om ouders te wijzen op hun verantwoordelijkheid en te stimuleren dat zij meer betrokken zijn bij de school- en voorschoolse activiteiten.

School en opvang komen steeds dichterbij elkaar, maar sluiten nog steeds niet naadloos aan. Tussenschoolse opvang moet op elke school mogelijk zijn. De school van de toekomst is een brede school, met behalve goed onderwijs ook aanbod van opvang, sport en cultuur. Zo kan de brede school ook een belangrijk spil vormen in wijken en dorpen. Het opzetten van brede scholen zullen we waar mogelijk stimuleren; regels die de ontwikkeling van de brede school in de weg staan schaffen we af.

3. Beter selectie, meer ruimte voor doorstromen en stapelen

Ieder kind is verschillend en verdient onderwijs dat het uiterste haalt uit zijn of haar talenten. Dat vraagt om alerte leraren die talent herkennen. En om een schoolsysteem dat maatwerk biedt en waarin makkelijk tussen niveaus geschakeld kan worden. Kinderen worden vaak te vroeg en soms te laat

hoge functies. Alle overheden dienen het goede voorbeeld te geven bij de benoeming van hoge ambtenaren. Blijven overheden en bedrijfsleven achter, dan komen er quota. *(Zie ook Werk en Inkomen)*

Strijd voor emancipatie betekent ook strijd tegen alle vormen van onderdrukking. Geweld in afhankelijkheidsrelaties is onaanvaardbaar. Dat geldt voor huiselijk geweld, maar evengoed voor bijvoorbeeld eerwaak, genitale verminking, prostitutie en mensenhandel. Deze praktijken zijn alleen effectief te bestrijden als preventie, signalering, opvang en repressie hand in hand gaan. Daarom komt er onder andere een verplichte meldcode voor professionals, evenals een medisch certificaat om meisjes tegen genitale verminking te beschermen. En moeten altijd voldoende opvangplekken voor slachtoffers beschikbaar zijn. Dit kan ook bijdragen tot succesvoller vervolging van daders. De PvdA wil niet alleen discriminatie op basis van handicap of chronische ziekte bestrijden, maar richt zich ook op de emancipatie van mensen met een beperking. Mensen met een beperking moeten niet aangesproken worden op hun zwakte maar op hun kracht.

De PvdA zet zich sterk in voor de acceptatie van homoseksualiteit. We verplichten scholen intolerantie te bestrijden en aandacht te besteden aan seksuele diversiteit en weerbaarheid, onder andere door modernisering van de kerndoelen zodat daarin ook expliciet aandacht wordt besteed aan seksuele diversiteit en weerbaarheid. De wet wordt zo aangepast dat geen enkele school leerlingen en leraren vanwege hun seksuele geaardheid mag weigeren of ontslaan. Iedereen moet durven uitkomen voor zijn of haar seksuele identiteit. Binnen het homo-emancipatiebeleid is er bijzondere aandacht voor lesbische vrouwen en personen met een transgenderidentiteit. De PvdA wil dat homoseksualiteit bespreekbaar wordt in religieuze kringen waar dit traditioneel moeilijk ligt. De PvdA vindt dat geen enkele trouwambtenaar mag weigeren een homostel in de echt te verbinden. De aangiftebereidheid bij geweld tegen homo's moet omhoog, zodat er adequate hulp aan de slachtoffers gegeven kan worden en daders kunnen worden opgespoord. De PvdA vindt het (opnieuw) onderbrengen van het homo-emancipatiebeleid op ministersniveau wenselijk.

10. Een rijk cultureel leven

Nederland is als klein land groot in kunst en cultuur. Dutch Design, mode en moderne architectuur veroveren de wereld. Onze musea, monumenten, landschap en molens trekken grote aantallen toeristen naar ons land. Kunstvormen zoals beeldende kunst, dans, opera en orkesten behoren tot de absolute wereldtop. Dat biedt geweldige mogelijkheden tot leren en begrijpen, tot verheffen en ontplooien. Maar ook de cultureel- economische uitstraling is immens. We blijven in ons cultuurbeleid tegelijkertijd gaan voor internationale excellentie en brede toegankelijkheid.

Culturele instellingen, kunstenaars en scholen kunnen door nieuwe vormen van samenwerking de kwaliteit van muziek- en cultuuronderwijs een nieuwe impuls geven. Cultuur(educatie) moet voor iedereen, zowel fysiek als sociaal, toegankelijk zijn. Brede scholen bieden nieuwe kansen. Van groep 1 tot het examenjaar van de middelbare school moeten kunst en cultuur in het onderwijs worden ingebed. Van groep één tot het examenjaar van de middelbare school moeten kunst en cultuur in het onderwijs worden ingezet, waarbij kunstenaars en andere kunst professionals een toongevende rol kunnen spelen. Het Nationaal Historisch Museum in Arnhem zal de geschiedenis van ons land op eigentijdse wijze presenteren aan een breed publiek. Van culturele instellingen wordt verwacht dat ze actief een eigen publiek zoeken, en nieuwe groepen interesseren voor wat ze te bieden hebben; instellingen die meer eigen inkomsten verwerven, hebben recht op beloning. Instellingen zullen verder worden gestimuleerd om eigen inkomsten te verwerven onder andere om vernieuwende cultuur te presenteren. Als de Nederlandse taal de komende jaren in de Grondwet wordt opgenomen, dan ook de Friese taal.

11. Pluriforme media

Vitale en pluriforme journalistiek is cruciaal voor iedere democratie. De sector staat echter onder druk. De media zullen daarom moeten vernieuwen om hun functie te blijven vervullen. De publieke omroep zal zich in de volgende concessieperiode verder moeten aanpassen aan de veranderende technologie en het veranderd kijkgedrag. Om de pluriformiteit in het media-aanbod te kunnen garanderen, blijft een sterke publieke omroep van levensbelang. Omroepen moeten multimediaal werken en diversiteit bieden. De publieke omroep is de eerst aangewezen voor het uitzenden van grote sportevene-

menten en voetbal. Van alle mediamakers verwachten we dat ze zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid van de effecten die uitzendingen en games kunnen hebben op met name kinderen en jongeren, onder andere als het gaat om geweld.

De krantensector zal, om te overleven, verregaand moeten innoveren. Samenwerking met omroepen moet mogelijk zijn. Daarom zullen wettelijke beperkingen zoveel mogelijk verdwijnen. Het lopende experiment met ondersteuning van innovatie door het Stimuleringsfonds voor de Pers verdient, indien succesvol, navolging. Iedereen heeft het recht op een goede internetverbinding. Net zoals dat geregeld is voor de telefonie. Een internetverbinding mag dan ook niet worden afgesloten als sanctiemiddel voor bijvoorbeeld downloaden. Het internet is open en neutraal, dus bedrijven mogen niet diensten van concurrenten blokkeren of informatie afsluiten. De vrijheid van meningsuiting, het recht op informatie en de privacy van burgers moeten worden gerespecteerd. Dat betekent dat de PvdA het niet aanvaardbaar vindt als providers het internetverkeer van hun gebruikers gaan controleren of filteren.

De openbare beschikbaarheid van kennis wordt groter dankzij de Open Standaarden en Open Source Software (OSOSS). De PvdA stimuleert de invoering hiervan bij de overheid. Innovaties die de toegankelijkheid vergroten van nieuwe media voor mensen met een beperking, en met mensen met beperkte kennis van het internet, waaronder ouderen, krijgen steun.

2.2 Werk en inkomen

2.2.1 De visie

Werkloosheid leidt tot uitsluiting van mensen. Werk leidt tot meedoen. De economische crisis maakt werkloosheid weer tot een tastbare realiteit. De PvdA zet alles op alles om banen te behouden, de groei te stimuleren en de overgang van bedreigd werk naar nieuw werk te bevorderen. ‘Werk, werk, werk’, en vooral goed werk, blijft voor de PvdA een belangrijk motto. Deze ambitie is maatschappelijk gewenst en economisch noodzakelijk. Een hoge arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen zorgt voor een betere benut-

ting van talent en voor een kleiner beroep op uitkeringen. Los van de crisis eist de vergrijzing zijn tol op de arbeidsmarkt. Ook de vergrijzing zal grote invloed hebben op de arbeidsmarkt. Daarom zullen te nemen maatregelen stimulerend moeten werken op het zo lang mogelijk aan het arbeidsproces deelnemen van oudere werknemers teneinde zowel kwantiteit als kwaliteit langer te waarborgen. Specifieke aandacht moet worden besteed aan het verschijnsel van overerving van armoede en werkloosheid. De vicieuze cirkel waarbij werkloosheid, armoede en sociale uitsluiting van generatie op generatie worden doorgegeven zonder toekomstperspectief voor de kinderen moet worden doorbroken.

De ontwikkeling van de werkgelegenheid noopt tot behoedzaam bezuinigen in de komende kabinetsperiode. De werkloosheid stijgt nog steeds en die trend vererger je door teveel en te snel te bezuinigen. Ook op de arbeidsmarkt zijn wij voor solidariteit. Mensen met een zwakke positie helpen we om op de arbeidsmarkt naar beste kunnen productief te zijn. Tegenover deze solidariteitstaat voor iedereen de plicht al het mogelijke te doen om aan het werk te komen. Sociale zekerheid is wederkerig. Mensen die buiten hun schuld zonder werk raken verdienen onze steun en hebben recht op een goede inkomensverzekering. Maar de eigen verantwoordelijkheid van burgers om een redelijk aanbod van werk te accepteren staat voorop. Uitkeringen willen wij waar mogelijk actief omzetten in betaling voor algemeen aanvaard werk vanuit de overtuiging dat mensen meer geholpen zijn met een baan dan met een uitkering.

Nederland wordt ouder. Het is fantastisch dat we in staat zijn om met goede voorzieningen zoveel mensen zoveel langer onder ons te houden. Maar daartegenover staat wel dat steeds minder jonge mensen de verantwoordelijkheid dragen voor het productieve vermogen van ons land. Dat is een zware last die vraagt om solidariteit tussen en binnen generaties. Het is onvermijdelijk dat mensen meer en langer gaan werken. Vooral in de zorg en het onderwijs zal het tekort aan menskracht snel zichtbaar en voelbaar worden. Die wetenschap vraagt om herwaardering van het werken in de publieke sector. Mensen moeten tot hun 67e kunnen blijven doorwerken. Met mensen die dat niet kunnen, houden we vanzelfsprekend rekening.